

MARGUS MIKOMÄGI foto

Kuningas peab mõttetut kõnet, mass viuldab puust viulitel kiidulaulu. Kuningas Ubu etenduses Kiltsi lennuväljal kõlas eriti mõjusa tsitaadina Chalisile kuulsust toonud, 2006. aastal riigi aastapäeval kõlanud laul "Mu inimesed".

Peaasi, et muusika publikuni jõuaks

Margus Mikomägi

Noor helilooja Jarek Kasari = Chalis, on jõudnud oma loominguga teatrisse. Jõuliselt.

Alfred Jarry oli 23aastane, kui Pariisis esietendus 1896. aastal tema kirjutatud näidend "Kuningas Ubu". Chalis, "Kuningas Ubu" muusikaline kujundaja No-teatri etenduses Kiltsi lennuväljal 2006. aastal, on 22aastane. Noormehel on käsil elu esimese opereti muusika kirjutamine.

Jarek, kas Ubu on su esimene muusikaline kujundus teatrietendusele?

Ubu tegelikult päris esimene ei ole. Kooli ajal sai sama tööd tehtud kooli näiteringile.

Kas on vahe kirjutada muusikat ööklubisse või noo-klubisse?

Ma kirjutan tegelikult muusikat nii, et ega minu jaoks polegi erilist vahet, mis kanaleid pidi ta publikuni jõuab. Peaasi, et jõuab.

Mis võlub teatri jaoks muusika kirjutamisel?

Vähemalt Ubu puhul loodi enamjaolt esimesena muusika, siis selle järgi lavastus. Ja etendus on siis nagu muusikavideo lugudele. Mul teadupoolest ühtegi muusikavideot ei ole varem olnud, seega oli jube kaif seda teha.

Jarek Kasari.

Kas sind ei häiri, et teatrietenduse muusika nimi on muusikaline kujundus, sellel, aga mida esitatakse kontserdil, on nimeks muusika?

Ei häiri, sest teatrietenduse muusikaline kujundus on teatrietenduse üks osa, ning annab koos näitlejate ja lavakunstniku jt tööga kokku terviku. Kui neid laule esitada ilma näitlejate ja lavakujunduseta, võib palju kaotsi minna. Ei pruugi muidugi.

Muusika on üldiselt ikka muusika nagu kõik on kõik. Ja muusikaline kujundus sobib asja nimetuseks väga hästi.

Millised on tulevikuplaanid seoses teatriga?

Sügisel tuleb Von Krahli teatris välja minu esimene operett - "Faust ehk Taevas ja Perse". Ja ühtlasi kuulde-mänguline plaat alapealkirjaga "Jarek on Faust". Eten-duses mängin ma peaosa. Mefistot mängib Rein Pakk. Lavastab ja libreto teeb Taavi Eelmaa. Ja seegi pole veel kõik.

Margus Mikomägi

Feliks Kütt on Pärnu teatri muusikaala juhataja, on ansambli Genialistid bassimees ja lugude seadja-kirjutaja.

"Muusikaline kujundus on heliloojate-esitajate loodud muusika sobitamine lavastusse, aitamaks toetada lavastuse kulgu, lavastuse ideed. Heliloomine on muusika loomine, komponeerimine. Ise mõtlesin välja," ütleb Feliks Kütt rõõmsalt.

Muusikaala juhatajaks sai Kütt 2000. aastal tänu Ivar Põllule, kellega koos ta Genialistides tegutseb, ja kes tol ajal oli Pärnu teatri dramaturg. Eelmine muusikaala juhataja Olev Sööt läks pensionile.

"Ivar pakkus võimaliku variandina sellele kohale mind. Pidin tegema kaks proovitööd. Üks neist muusikaline kujundus Mihkel Ulmani "Imede tornile", mille lavastas Enn Keerd. Teiseks töö segakooriga etenduse „Meil aiaäärne tänavas“ jaoks," ütleb Feliks Kütt.

Ja lisab, et ilmselt jäi toonane teatri pealavastaja Raivo Trass tehtuga rahule, sest tööle ta võeti.

Muusikajuhi päevad

Kõigepealt käib Kütt kuulamas lavastuse esimest, lugemisproovi. Siis arutab lavastajaga, mis on muusika roll etenduses. Mõnel lavastajal on olemas väga kindel nägemus muusika osast lavastuses, teised ootavad ideid kujundajalt.

Siis otsib ta sobivaid muusikaid ja helilõike, erinevaid variante. Kuulab neid koos lavastajaga, katsudes leida töötavaid lahendusi.

Kuna proovide käigus tükk pisitasa muutub ja areneb, käib ka erinevate variantide otsimine ja katsetamine prooviperioodi lõpuni.

"Igal juhul on etenduse muusikaline kujundus minu ja lavastaja koostöö," ütleb Kütt. "Muusika või heliefekt, mis lavastajale tundub sobimatu, tükki ei satu. Lavastaja on siiski lõplik otsustaja."

Kui Kütt teiste etendusi vaatab, jälgib ta hoolega, mis muusikat ja kuidas on seal kasutatud. Iga muusikaline kujundus pakub talle seetõttu huvi.

Kunagi meeldis talle, kui tüki muusikaline kujundus oli tehtud vähese muusikalise materjaliga ja ühtses stiilis,

Feliks Kütt.

MARGUS MIKOMÄGI fotod

Libahundi etenduse koor loitsis Feliksi Küti õpetussõnade järgi hamm-hili-hii, hamm-hili-hii, hamm-hili-hii.

moodustades terviku. "No näiteks Lepiku lavastatud „Libahunt“ on sellise variandi tüüpiline näide," ütleb ta. "Kogu muusikalise poole täidab laval olev segakoor, lauldes regilaule. Kuna tükk etendus vabas õhus, nii-öelda metsa vahel, mõjus see minu arvates sümpaatselt."

Viimasel ajal aga on talle hakanud istuma ootamatused ja esmapilgul juhuslikud lahendused muusikalises kujunduses. Meeldib, kui kohe ei taba valiku loogikat. On ka ise kasutanud täiesti laest võetud muusikat. Näiteks Palu lavastatud „Piibel kahe tunniga“, kus esimese vaatuse lõpus kõlas Uno Loo-bi lauldud kuldhiit "Märtsis algas mai".

Sellel polnud küll tükiga vähimatki pistmist, aga tegi-

jatele valmistas palju lõbu ja publikut ei paistnud häirivat. Järelikult sobis.

Pillimäng on kasuks

Mis omadused võiks olla etenduse muusikalisel kujundajal? "Eks ikka teadmised muusikast. Mida rohkem, seda parem," ütleb Feliks Kütt. Peab plussiks, kui kujundaja on ise muusikat õppinud, ja hea oleks, kui ta oskaks mingil tasemel mängida ka võimalikult palju pille.

Sest ikka tuleb ette, et vaja näidata, kuidas kitarril C-duuri või plokkflöödil mõnda viisijuppi mängida. Kuna tihti on vaja näitlejatele laule õpetada, läheb ilma klaverimängu-õpetusest raskeks. Feliks Kütt on pidanud paar korda ka koori dirigeerima. Tartu Õpetajate Seminaris on ta

seda õnneks õppinud.

Peaks olema mingi ülevaade ka eri žanrite muusikast. Samuti võiks teada üht-teist helitehnikast ja helimontaa-zist. Jne. Sest iga tükk nõuab oma oskusi-teadmisi.

Ta ise on kujundanud kokku 30–40 lavastust. Peab neid kõiki omamoodi huvitavaks tööks. Väiksemaid töid ei alahinda, aga meelde on jäänud rohkem suuremad. Ta loetleb neid järjest:

„Hea lugu“, mille lavastas Ingomar Vihmar. See oli pop-muusikal, mille me Ivar Põlluga kahepeale kokku kirjutasime, laval esitas muusikat ansambel Genialistid. Oli minu esimene hooaeg teatris. Sain kõvasti kogemusi.

Tiit Palu lavastatud „Ekke Moor“. Seal oli palju muusikat, muuseas Beethoveni kvartetistidest kokkulõigatud balletinumber.

„Forever“ Raivo Trassiga Moskvast, sealses noorsooteatris. Etendus, kus oli palju laulu, liikumist, muusikat. Huvitav kogemus oli venekeelsetele tekstidele viise kirjutada ja muidugi kogu tööprotsess teises kultuurikeskkonnas.

„Mis värvi on vabadus“. Lavastaja Tiit Palu. Võimaldab osaleda bändis, mis saadab 60ndate Eesti poplaule laulvaid näitlejaid. Kurmeti, Grapsi ja teiste tollaste popparite looming. Klassika! Puhas rõõm!"

Ööklubi ja teater

Feliks Kütt kirjutab lugusid nii Genialistidele kui ka teat-rile. Väga suurt vahet selles ise ei näe. "Kui ma kirjutan etenduse tarvis laulu, tean ma ette, milline tegelane või tegelased ja mis situatsioonis seda esitama hakkavad. Samuti on ju ka Genialistidega."

Vahe on ta sõnul küll selles, et Genialistide lood teeb ta enda tekstidele, teatrilugudel on tekst kellegi poolt juba kirjutatud. "Tõtt-öelda on teiste tekstidele laulude kirjutamine mõnus vaheldus," tunnis-tab ta.

Teiste tehtud hea muusika-lise kujunduse näiteks nime-tab ta Tarantino "Pulp Fictio-ni". Žanriti ta oma eelistusi ei määratle, vaid leiab, et kõikides žanrites on toredaid asju. Näiteks kas või VAT-teatri taskumuusikal „Kolumats“. Selline kiiksuga asi, mis viimasel ajal on rohkem peale läinud.

Ise alustab ta järgmist hooaega Tiit Palu lavastusega „Väike Illimar“.

"See on meie enda elu, mida elame. Kahjuks või õnneks, on see suure tõenäosusega selles ilmas ainus. Ja ei ole ühtegi õigust raisata seda tegeledes nõmedustega. Mitte ühtegi. Alati võib ridamisi vabandusi välja mõelda, aga kui sa hakkad nende peale tõsisemalt mõtlema, siis mitte ühtegi ei jää alles."

Lavastaja Peeter Jalakas 2. augusti Postimehes